

O HARTĂ A MINUNATEI LUMI DIGITALE

Autor: Ioana-Macrina Cotos-Jinga | 17 septembrie 2022

Putem să ne imaginăm rețelele sociale ca pe un oraș imens, cu diverse cartiere. Asemenea cartierelor din realitate, și cele virtuale sunt formate din locuințe (blocuri, case), birouri, magazine, piețe, spații menite dezvoltării personale (școli, grădinițe, biblioteci, lăcașuri de cult, săli de sport) și spații destinate distracției (cluburi, cinematografe, teatre). Fiecare rețea socială este un astfel de cartier. Spre exemplu, ne putem imagina Facebook-ul ca pe un fel de centru universitar, unde nu este necesar să fii profesor ca să predai, nici student ca să acumulezi informații. La fel, e-mailul poate fi un centru de birouri de afaceri. Aceste cartiere, chiar dacă sunt axate pe un anumit domeniu, nu exclud posibilitatea de a avea alte activități în afara acestuia. În special în cartiere precum e-mail sau Facebook coexistă și alte tendințe, așa cum și în viața de zi cu zi pe lângă birouri există și magazine, săli de sport sau cluburi. Pentru a fi mai ușor să înțelegem orașul virtual pe străzile cărui umbilăm în fiecare zi, voi încerca să trasez o hartă a acestuia prin explicarea tendințelor virtuale observate în diverse rețele de socializare.

Rețelele de socializare - cămine virtuale

Dacă dăm un număr de like-uri la un anumit tip de postări, algoritmi vor aranja ca pe pagina noastră să apară mai multe postări de tipul celor apreciate de noi, pentru a ne crea o zonă de confort virtuală. Aceste zone de confort - care se formează fie că vrem, fie că nu vrem - reprezintă căminele noastre virtuale, fiind un cumul de lucruri pe care vrem să le urmărim pentru că ne plac, ne oferă confort sau pentru că hrănesc orice sentiment de care ducem lipsă. Spre exemplu, dacă o persoană are o viață foarte plicticoasă, va avea nevoie de postări care să o scoată din letargie. Astfel, va căuta indignare, dramă, spectacol poate doar pentru a-și asezona viața. În final, exact asta va primi. Astfel, așa cum realitatea este structurată după alegerile pe care le facem și după preferințele pe care le avem, așa și rețelele sociale se programează după modul în care reacționăm. Brusc, *social media* nu mai este o lume disponibilă pe care o accesăm de fiecare dată când vrem să evadăm din realitate, devenind chiar o *realitate* în sine, a cărei pradă suntem din cauza alegerilor pe care le facem virtual. Cu toate acestea,

căminele nu rămân așa cum le primim.

Cu timpul, zona de confort virtuală pare îmbâcsită de obișnuințele create, iar noi aspirăm la ceva nou. Ca în viața de zi cu zi, ne bucurăm oricând o schimbare de peisaj. Spre exemplu, să punem alt tapet, sau alte perdele. În lumea virtuală, aceste schimbări se fac prin adoptarea altor tendințe. Desigur, aceste lucruri sunt temporare, deoarece, chiar dacă postările noi sunt atractive, adesea algoritmiile reamintesc de preferințele trecute și de zona de confort. Este nevoie doar de un *click* pentru a naviga pe aceleași mări care reprezentau o obișnuință plăcută. Ca în realitate, și în lumea virtuală este deosebit de plăcut să fii în locuri confortabile. Chiar și așa, la fel ca în viața reală, zonele de confort sunt depășite la un moment dat pentru diverse nevoi. Pentru unii, gusturile se schimbă cu timpul, în mod firesc. Așa cum un tânăr își părăsește casa părintească pentru a se regăsi. Pe alții, timpul îi forțează să își schimbe gusturile, punându-i în situații sociale din viața reală care au urmări și în viața virtuală. Spre exemplu, un om care, urmând sfatul medicului, dorește să ducă o viață mai sănătoasă, va deveni mai interesat de sănătate și bunăstare, iar în spațiul virtual i se vor oferi sfaturi medicale sau îndrumări cu privire la rutina de exerciții fizice. Mai există o tipologie de oameni definiți prin indiferența lor cu privire la viața reală și care trăiesc în mod autentic în viața virtuală. Cu toate acestea, nu trebuie să fie condamnați, pentru că abandonează realitatea fără băgare de seamă, din neștiință. Viața lor reală este așa de lipsită de sens, căminul real atât de inconfortabil, încât mai degrabă trăiesc sentimentul de acasă și familiaritate în lumea virtuală. Acest tip de persoane sunt influențate de orice curent virtual care ar putea veni peste ele. Incapabili de a vedea peste gardul ogrăzii lor virtuale, nu pot crede că ceilalți oameni sunt diferiți de ei, că poate gândesc în alt mod, că au alte opinii care nu coincid cu cele formate de ei, adunate din rețelele sociale.

Personal, la sfârșitul zilei mi se întâmplă adesea să pierd timp în zona de confort virtuală, citind articole, vizionând filmulețe amuzante, educaționale sau motivaționale. Cu toate acestea, nu simt că virtualul bate viața din realitate, ci că este un adjuvant al vieții de zi cu zi. Folosite cu discernământ, rețelele sociale reprezintă un centru social în care oamenii chiar pot să facă schimb de opinii și chiar pot să fie ajutați în domeniile în care au nevoie, fiind astfel un instrument de legătură dintre cămine și zone de confort virtuale. Desigur, dacă nu sunt folosite cu măsură, pot deveni doar un alt mod de anesteziere a realității.

Birouri virtuale

După cum am amintit și în rândurile de mai sus, pe lângă confortul propriei case mai există și birouri sau spații comerciale virtuale, care arată și acționează în același mod ca bine-cunoscutele noastre locuri de muncă din realitate. Rețelele sociale pot fi un mijloc pentru popularizarea activității unei companii sau pentru a comercializa diverse produse. Mai mult, de când rețelele de socializare au introdus opțiunea de a achiziționa

produse online, afacerile mici au devenit mai prospere, ajutate de posibilitatea de a propaga reclame, a vinde și a expedia produse în toate colțurile lumii. Astfel, ca un complement al spațiilor de muncă din viața reală sau ca magazin, rețelele de socializare sunt un spațiu nou și atractiv – o nouă agoră.

„Școala de la Meta”

„Școala virtuală” sau „Școala de la Meta” despre care voi vorbi în următoarele rânduri nu trebuie confundată cu școala online ca fenomen apărut în urma pandemiei, ci se referă la o școală care exista înainte, în cadrul rețelelor de socializare, dar care s-a dezvoltat extrem de mult în ultima perioadă. Această școală *uber* care livrează repede informația necesară și care este accesibilă este mult mai eficientă ca școala din realitate, pentru că este structurată într-un mod atrăgător, câteodată chiar personal, dat fiind faptul că este adaptată pentru fiecare persoană în parte. Mai mult, acest tip de școală face cultura dezirabilă, o împachetează într-un mod frumos, nu pentru a ascunde neajunsurile și perversiunile unui sistem, ci pentru că în interior chiar putem găsi un conținut calitativ, coincident cu ambalajul. În plus, o astfel de școală rezolvă dezamăgirile intelectuale cu privire la educație ale tinerilor, care trebuie să treacă prin școlile din realitate.

Astfel, rețelele de socializare pot fi privite ca o agoră contemporană, unde, pe lângă obiecte, se pot comercializa și idei. Schimbul acestor formează două tendințe virtuale dominante: cea motivațională și cea care încurajează dezvoltarea personală. Curentul motivațional este pe de-o parte foarte folositor pentru oamenii care doresc să își schimbe atât zona de confort virtuală, cât și cea din realitate, deoarece oferă un impuls pentru schimbare. Așadar, acest trend te poate motiva să lucrezi pentru a obține cât mai mulți bani, pentru a-ți dezvolta corpul într-un mod aproape excentric, pentru a citi cărți motivaționale și a da ce este mai bun din tine. La prima vedere, acest trend este cât se poate de bun, deoarece contribuie la o schimbare reală. Din nefericire, cu timpul, practicarea acestuia duce la surmenaj, pentru că motivația nu a venit din interior, ci dintr-un spațiu virtual și impersonal. Din cauza aceasta, adesea, după consumarea acestei false hrane apare procrastinarea, care nu este altceva decât frica de a face ceva ce trebuie să facem, pentru că știm că rezultatul va fi același: sfârșirea în letargie, în drenaj, în dezamăgirea față de noi înșine.

În ceea ce privește curentul dezvoltării personale, perseverența întregeste motivația. Mai mult, se susține ideea conform căreia productivitatea nu este totul, de aceea perseverența trebuie adesea întreruptă de pauze induse, pentru a putea prelungi procesul de dezvoltare. În general, curentul dezvoltării personale de pe rețelele de socializare constă într-un melanj de trenduri cu privire la educație, sănătate, sport, spiritualitate și dietă. Astfel, se încurajează cititul, rugăciunea sau meditația, practicarea unui talent, îngrijirea corpului, adoptarea unei diete sănătoase și a unei rutine de

exerciții fizice, cu scopul de a dezvolta atât trupul, cât și mintea și sufletul. De asemenea, dezvoltarea personală încurajează echilibrul și nu propune o rețetă a succesului, așa cum face curentul motivațional. În schimb, se sugerează activități, dar fiecare persoană este liberă să aleagă ce, cum și cât îi prinde bine să le adopte. Spre exemplu, se încurajează să se citească 50 de pagini pe zi, dar este posibil ca o persoană nu poate să citească așa de mult, din cauza programului încărcat pe care îl are. Nu este nimic, să citească doar zece! Important este să fii perseverent și să te dezvolți, chiar puțin câte puțin.

În cadrul școlii de la *Meta*, pe lângă curentele care vin ca auxiliare ale realității, mai există canale educative, reviste, *influenceri* care răspândesc idei, clarifică concepte și educă publicul, formându-se un fel de școală virtuală. Unii consideră acest tip de școală ceva complet negativ, pentru că există școli de acest fel care implică latura politică în informația pe care o propagă. Astfel, cei de dreapta judecă școala stângii, iar stânga critică școala drepteii, într-un mod mult mai violent ca în viața reală și fără prea multe argumente. În genul acesta de spațiu educațional virtual, rar se mai pot întâlni dezbateri fără limbaj violent. Și astfel, de la un loc unde s-ar putea face schimb de idei, se ajunge la un câmp de bătălie. Evident că tânărul din ziua de azi nu mai știe cum să dezbătă fără să se certe, cum să cerceteze, dacă nu are modele în agoră. Desigur, pe lângă aceste școli contradictorii, mai există și canale care propagă idei apolitice, precum paginile de cultură care explică idei sau rezumă cărți. Din punctul meu de vedere, astfel de canale sunt cele mai folositoare educației, deoarece, fără a stârni certuri redundante, încurajează consumul de cultură și discuțiile pasionante cu privire la aceasta.

Așadar, în mediul virtual există atât o școală care poate induce sau ajuta dezvoltarea, cât și o școală virtuală cu tutori, lecții, dezbateri și colegi, care poate fi cu adevărat de folos, dacă este folosită cu discernământ.

Open Bar

Așa cum sugerează și subtitlul acestei categorii, în ceea ce privește distracția, rețelele de socializare sunt un *open bar*, adică fiecare poate să își aleagă și să ceară orice au nevoie pentru delectare și distragere. De la videoclipuri amuzante și *meme*-uri la informații cu privire la *pop culture*, de la *talent media* până la producerea de conținut amuzant, se poate servi orice.

Fiind unul dintre cele mai apreciate *trenduri*, distragerea fură timpul tocmai prin această deschidere totală față de utilizator, făcând apel la nevoia acestuia de a consuma umor. Dat fiind faptul că algoritmi adaptează postările după preferințele utilizatorului, chiar și umorul este adaptat pentru fiecare persoană în parte. Desigur, dacă pamfletele sau spectacolele de comedie și-au pierdut din popularitate, trebuie să avem surrogate pentru acestea, precum imaginile sau videoclipurile amuzante, tip scurt metraj, de pe *social media*.

În ceea ce privește cultura pop, nevoia utilizatorilor constă în distragerea prin raportarea la modele. Chiar dacă există oameni din realitatea apropiată care ne-ar putea fi modele, de cele mai multe ori, aceștia nu există decât în viața reală, foarte rar în agoră, fiind greu accesibili. De aceea, s-a simțit nevoia concretizării unei alte clase de modele, cu noi standarde, poate nu atât de ridicate, dar, în orice caz, care să vorbească unui public mai extins. Astfel, plaja opțiunilor este nesfârșită și ne poate schimba chiar modul în care percepem realitatea. Spre exemplu, modul în care percepem frumusețea s-a schimbat radical în ultimii ani datorită noilor modele, pentru că acestea au fost preluate dintr-o lume virtuală, îndepărtată, și nu dintr-o realitate imediată. Din acest motiv, oamenii par că nu sunt niciodată destul de frumoși, destul de aranjați sau de stilați. Se folosește ca reper standardul unei frumuseți impersonale și intangibile, ignorându-se frumusețea naturală personală, individuală. Cu toate acestea, modelele minunatei lumi digitale nu sunt toate rele în esență, fiind doar suplinitoare, și nu sunt toxice decât în măsura în care lăsăm să influențeze percepția noastră asupra realității.

Talent media este o ramură a rețelelor de socializare unde diverși oameni își arată talentul prin intermediul videoclipurilor sau al pozelor. Spre exemplu, există persoane care, pasionate de actorie, joacă diverse piese scurte, câteodată chiar scrise de ele, în fața ecranului. Aceste piese pot fi tragedii, comedii, *fantasy* etc. De asemenea, mai există oameni care gătesc și împărtășesc rețete, sau oameni care cântă diverse piese. În general, această ramură a rețelelor de socializare este ca un fel de scenă virtuală care motivează utilizatorii să își dezvolte talentul pentru a putea să și-l expună. În societatea contemporană, talentul artistic a ajuns să fie subapreciat, fapt care duce la sărăcirea culturii zilelor noastre. Faptul că rețelele de socializare oferă acest spațiu în care oamenii își pot exprima liber talentele este o oportunitate minunată pentru artiști și artă în general.

În concluzie, am încercat să conectez harta îndeletnicirilor din lumea reală cu tendințele și curente lumii virtuale, pentru a sugera atât faptul că minunata lume digitală se aseamănă foarte mult cu lumea pe care o trăim - așa de mult, încât preocupările principale dar și cele ocazionale pe care le avem, se oglindesc în lumea virtuală -, cât și ideea că lumea digitală nu este o lume groaznică, așa cum nici realitatea nu este într-atât de insuportabilă. Mai mult, consider că lumea virtuală și realitatea sunt create de omul care trăiește în ele - de preferințele, dorințele, lipsurile, aspirațiile lui. Astfel, minunata lume digitală chiar poate fi minunată, dacă este cutreierată cu discernământ și dacă nu ajunge să fie confundată cu lumea reală.

Imagine: Unsplash